

การศึกษาปัญหาการเรียนสาขาบริหารธุรกิจเกษตรตามทัศนะของนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

The Study of Problems with the Students in Agribusiness Administration major of Humanities and Social Science, Rajamangala University of Technology Tawan-ok

นางสาวนิตยา เรืองยุวนนท์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารธุรกิจเกษตร คณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี Email : NIT-RU@hotmail.com

นางสาวปิยธิดา รัตนคุณ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารธุรกิจเกษตร คณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี Email : kookkai-r@hotmail.com

นางสุนิจ ผลภักดี อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสากล คณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี saranchon10@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับปัญหาการเรียนของนักศึกษาสาขาบริหารธุรกิจเกษตร และเพื่อเปรียบเทียบปัญหาการเรียนของนักศึกษาสาขาบริหารธุรกิจเกษตร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี กลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาชั้นปีที่ 1-4 จำนวน 88 คน คัดเลือกโดยวิธีการสุ่มแบบง่าย ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือวิจัย มีค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้ออยู่ระหว่าง 0.50 -1.00 มีค่าความเชื่อมั่น 0.90 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานด้วย t-test และทดสอบความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการเรียนของนักศึกษา โดยภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง ประกอบด้วย 1) ด้านหลักสูตรในภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง โดยที่มีปัญหามากที่สุดคือเวลาที่ใช้ในการเรียนภาคทฤษฎีมีมากเกินไป 2) ด้านผู้เรียนในภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง โดยที่มีปัญหามากที่สุดคือนักศึกษาไม่มีสมาธิและชอบคุยกับเพื่อนขณะเรียน 3) ด้านอาจารย์ผู้สอนในภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง โดยที่มีปัญหามากที่สุดคืออาจารย์เข้าสอนและเลิกสอนไม่ตรงเวลา และอาจารย์สอนโดยวิธีบรรยายอย่างเดียวทำให้ง่วงนอน 4) ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียนในภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง โดยที่มีปัญหามากที่สุดคือ สื่อและอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอนไม่ทันสมัย 5) ด้านการประเมินผลในภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง โดยที่มีปัญหามากที่สุดคือ ข้อสอบที่ใช้แต่ละครั้งยากเกินไป ผลการทดสอบสมมติฐาน นักศึกษาที่มีเพศและอยู่ชั้นปีต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนสาขาบริหารธุรกิจเกษตรไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

คำสำคัญ : ปัญหาการเรียน การจัดการเรียนการสอน

Abstract

This study was aimed at 1.) determining the level of studying problem of Agribusiness Administration students and 2.) Comparing studying problems of Agribusiness Administration students, Faculty of Humanity and Social Sciences, Rajamangala University of Technology Tawan-ok. The research sample subjects of this study were composed of the first year to the fourth year students totally 88 people, derived from simple random sampling. The study instrument questionnaires was created in 5 rating scale evaluation pattern. The Item-Object Congruence Index was 0.50-1.00 and Conbach alpha was 0.90. The parameters used for the data analysis was based on frequency, percentage, mean, and standard deviation. The data were analyzed by t-test and one way ANOVA. The findings of this research are as follows: 1.) In overall, the curriculum was in moderate level. The most important problem was the instructors spending too much time on theoretical knowledge. 2.) In overall, the students were in moderate level. The study was shown that the students lacked of concentration; it was likely that they preferred chatting in class. 3.) In overall, the lecturers were low level. It was mentioned that they were not punctual. In addition, the traditional method made the students sleepy. 4.) In overall, the teaching media was at moderate level. It was stated that it was out of date. 5.) According to the result of this study, it could be concluded sex and studying year do not affect student opinion toward Agribusiness Administration.

Keywords : Problems with the Students, Learning attitude, Course management

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม จริยธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เปิดโอกาสให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545 : 2) การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพนั้นจำเป็นต้องให้สอดคล้องกับความสนใจและ ความถนัดของผู้เรียน โดยมุ่งเน้นความสำคัญทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ คุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และความรับผิดชอบต่อสังคม โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเอง

ตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ (จรรยา ชูลาภ. 2545) การจัดการศึกษาในสถานการศึกษาให้นักศึกษาที่สนใจเข้าศึกษา นั้นจำเป็นต้องมีการศึกษาว่าหลักสูตรการศึกษาที่จัดให้ผู้เรียนนั้นประสบผลสำเร็จ หรือมีความเหมาะสมกับผู้เรียนเพียงใด รวมทั้งปัญหาที่เกิดจากการใช้หลักสูตรเป็นเช่นไร อย่างไรก็ตาม ปัญหาในการเรียนการสอนของนักศึกษามักเกิดขึ้นเสมอ ในทุกระดับการศึกษาจะแตกต่างกันบ้าง ก็เพียงแต่ว่า ปัญหาเหล่านั้นจะมีมาก หรือน้อย (พิสมัย บัวอุไร. 2541: 5)

ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษา สถานศึกษามีความพยายามที่จะขจัดปัญหาต่างๆ แต่ปรากฏว่ายังมีปัญหาและอุปสรรคอยู่อีกมาก เช่น กระบวนการในการจัดการเรียนการสอน การออกกลางคันของนักเรียนและอื่นๆ ปัญหาต่างๆ ดังกล่าว ได้มีการศึกษาหาข้อมูล นำมาปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาการจัดการเรียนการสอน โดยหน่วยงานราชการ ผู้บริหาร ครูอาจารย์ตลอดมาแต่ปัญหาก็ยังเกิดขึ้น

การจะให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ต้องการได้นั้น จำเป็นต้องรู้ถึงสภาพปัญหาในการเรียนของนักศึกษา การจัดการศึกษาสาขาบริหารธุรกิจเกษตร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก ซึ่งยังไม่เคยมีการศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้น จึงได้มีการศึกษาปัญหานี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลสำหรับผู้บริหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ประกอบการวางแผนปรับปรุงการเรียนการสอน ได้อย่างเหมาะสม และเป็นประโยชน์ต่อครู อาจารย์และมหาวิทยาลัย ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับปัญหาการเรียนสาขาบริหารธุรกิจเกษตรตามทัศนะของนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก
2. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการเรียนสาขาบริหารธุรกิจเกษตรตามทัศนะของนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ปัญหาการเรียน หมายถึง ทัศนะของนักศึกษาต่อสภาพการณ์และอุปสรรค หรือข้อขัดข้องต่างๆ ซึ่งส่งผลให้การเรียนดำเนินไปอย่างไม่สะดวก หรือไม่ราบรื่นและมีปัญหาต่อการเรียนของนักศึกษาสาขา

บริหารธุรกิจเกษตร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก
ใน 5 ด้าน ดังต่อไปนี้

1.1 ด้านหลักสูตร หมายถึง ระดับความคิดเห็นของนักศึกษาต่อปัญหาเกี่ยวกับ ความ
สอดคล้องของหลักสูตรสาขาบริหารธุรกิจเกษตร ความต่อเนื่องของเนื้อหารายวิชา ความเหมาะสมและ
ทันสมัย การจัดลำดับเนื้อหาวิชาเรียน ความยากง่ายของเนื้อหา รวมทั้งความเพียงพอของเนื้อหาวิชา

1.2 ด้านผู้เรียน หมายถึง ระดับความคิดเห็นของนักศึกษาต่อปัญหาเกี่ยวกับความรับผิดชอบ
ต่อการเรียน ความตรงต่อเวลาของการเข้าชั้นเรียน การเตรียมอุปกรณ์การเรียน การมีส่วนร่วมในกิจกรรม
การเรียนการสอน การใช้เวลาว่างในการเรียนการศึกษาค้นคว้า สถานภาพ และความเป็นอยู่ของนักศึกษา
ที่ส่งผลกระทบต่อ การเรียนคือ พื้นความรู้ของผู้เรียน สุขภาพทางกายและใจ ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน
ร่วมห้อง และสภาพเศรษฐกิจของครอบครัว

1.3 ด้านอาจารย์ผู้สอน หมายถึง ระดับความคิดเห็นของนักศึกษาต่อปัญหาเกี่ยวกับความ
รับผิดชอบต่อหน้าที่ การปฏิบัติตน บุคลิกภาพ การตรงต่อเวลาในการเข้าสอน ความกระตือรือร้น
ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ในสาขาบริหารธุรกิจเกษตร การใช้ถ้อยคำ การควบคุมตนเองด้าน
อารมณ์ และความยุติธรรมของอาจารย์ผู้สอน

1.4 ด้านอุปกรณ์และสื่อการเรียน หมายถึง ระดับความคิดเห็นของนักศึกษาต่อปัญหาเกี่ยวกับ
การใช้อุปกรณ์ สื่อ วัสดุ และเครื่องมือสำหรับใช้สอน และสิ่งอำนวยความสะดวกซึ่งจะส่งผลทำให้การเรียน
การสอนขาดคุณภาพ

1.5 ด้านการประเมินผล หมายถึง ระดับความคิดเห็นของนักศึกษาต่อปัญหาเกี่ยวกับวิธีการ
วัดผลและประเมินผลตามหลักสูตรการบริหารธุรกิจเกษตร ตลอดจนการดำเนินการต่างๆ ของอาจารย์
ผู้สอน เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้แก่ การกำหนดเกณฑ์ในการประเมินผล ความไม่สอดคล้อง
ระหว่างวิธีการประเมินผลรายวิชาที่สอน

2. นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาสาขาบริหารธุรกิจเกษตร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก ชั้นปีที่ 1 ถึง 4 ปีการศึกษา 2554

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อ ครู อาจารย์ มหาวิทยาลัย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผน ปรับปรุงการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม

วิธีการวิจัย

1. **กลุ่มตัวอย่าง** นักศึกษาสาขาบริหารธุรกิจเกษตร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลภาคตะวันออก คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบง่ายจำนวน 88 คน

2. **เครื่องมือวิจัย** การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม ประกอบด้วย 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา ประกอบด้วย เพศ และชั้นปีที่กำลังศึกษา

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนสาขาบริหารธุรกิจเกษตรของนักศึกษา เป็นลักษณะการประมาณค่า (Rating Scale) ประกอบด้วยข้อมูล ด้านหลักสูตร 10 ข้อ ด้านผู้เรียน 13 ข้อ ด้านอาจารย์ผู้สอน 14 ข้อ ด้านอุปกรณ์และสื่อการเรียน 6 ข้อ

3. **การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย**

3.1 ศึกษาตัวแปรแต่ละตัวให้ครอบคลุมตามแนวคิด ทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.2 เขียนนิยามเชิงปฏิบัติการตัวแปรแต่ละตัวให้ครอบคลุมตามแนวคิด ทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.3. เขียนข้อคำถามให้สอดคล้องกันนิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแปร แล้วนำข้อคำถามให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา

3.4. นำผลการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญ ที่มีค่าความสอดคล้องอยู่ระหว่าง .50 ถึง 1.00 มาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป เป็นข้อคำถามของแต่ละตัวแปร

3.5. พิมพ์แบบสอบถามที่ได้คัดเลือกข้อคำถามที่เหมาะสมแล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น .90

3.6. ออกแบบและจัดเตรียมแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4. **การเก็บรวบรวมข้อมูล** ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วง ปีการศึกษา 2554 ด้วยตนเอง และเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงตามความเป็นจริงมากที่สุด ก่อนการเก็บข้อมูลผู้วิจัยมีการสร้าง

สัมพันธ์ภาพกับกลุ่มตัวอย่าง ด้วยการสร้างบรรยากาศให้ความเป็นกันเอง เพื่อให้นักศึกษาตั้งใจตอบแบบสอบถาม และมีการกำหนดเวลาในการตอบแบบสอบถามให้เหมาะสม รวมถึงมีการอธิบายวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการตอบให้กับนักศึกษาได้เข้าใจไปในทิศทางเดียวกันก่อนลงมือตอบแบบสอบถามและได้รับแบบสอบถามคืนจำนวน 88 ชุด (ร้อยละ 100.00)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบคัดลอกฉบับที่สมบูรณ์มาวิเคราะห์ โดยการสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

5.1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยความคิดเห็น ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00	หมายความว่า	ปัญหาระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49	หมายความว่า	ปัญหาระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49	หมายความว่า	ปัญหาระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49	หมายความว่า	ปัญหาระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49	หมายความว่า	ปัญหาระดับน้อยที่สุด

5.2. สถิติเพื่อหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้วิธีของครอนบาค (Cronbach)

5.3. สถิติสำหรับทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การทดสอบแบบที (t-test) และการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) หรือ F-test

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปข้อมูลทั่วไปของนักศึกษาและภาพรวมของปัญหา ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 59.10) และเป็นเพศชาย (ร้อยละ 40.90) และส่วนใหญ่กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นปี 1 (ร้อยละ 30.70) รองลงมาเป็นนักศึกษาชั้นปี 4 (ร้อยละ 27.30) นักศึกษาชั้นปี 3 (ร้อยละ 25.00) และนักศึกษาชั้นปี 2 (ร้อยละ 17.00) ตามลำดับ
2. ภาพรวมของปัญหานักศึกษา มีปัญหาในภาพรวมระดับปานกลาง โดยมีปัญหาด้านอุปกรณ์และสื่อการเรียนมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 2.90) รองลงมาเป็นด้านหลักสูตร (ค่าเฉลี่ย 2.89) ด้าน

ผู้เรียน (ค่าเฉลี่ย 2.81) ด้านการประเมินผล (ค่าเฉลี่ย 2.74) และด้านอาจารย์ผู้สอน (ค่าเฉลี่ย 2.45) ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ภาพรวมปัญหาการเรียนของนักศึกษาสาขาบริหารธุรกิจเกษตร

รายการปัญหา	ระดับของปัญหา		
	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
ด้านอุปกรณ์และสื่อการเรียน	2.90	1.026	ปานกลาง
ด้านหลักสูตร	2.89	0.849	ปานกลาง
ด้านผู้เรียน	2.81	1.031	ปานกลาง
ด้านการประเมินผล	2.74	0.953	ปานกลาง
ด้านอาจารย์ผู้สอน	2.45	0.933	ปานกลาง

สำหรับปัญหาแต่ละด้าน ทั้ง 5 ด้านของการเรียนสาขาบริหารธุรกิจเกษตรของนักศึกษา (ตารางที่ 2) ดังต่อไปนี้

1. ด้านอุปกรณ์และสื่อการเรียน มีปัญหามากที่สุดคือสื่ออุปกรณ์ที่ใช้ ในการเรียนการสอนไม่ทันสมัย (ค่าเฉลี่ย 3.05) รองลงมา คือสภาพของสื่อและอุปกรณ์ไม่สามารถใช้งานได้เท่าที่ควร (ค่าเฉลี่ย 3.01) คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตสำหรับค้นคว้าไม่เพียงพอ (ค่าเฉลี่ย 2.99) และตำราสำหรับค้นคว้าในห้องสมุดไม่เพียงพอ (ค่าเฉลี่ย 2.82)
2. ด้านหลักสูตร มีปัญหามากที่สุดคือ เวลาที่ใช้ในการเรียนภาคทฤษฎีมีมากเกินไป (ค่าเฉลี่ย 3.36) รองลงมาคือเนื้อหาวิชาที่เรียนเน้นการปฏิบัติน้อยเกินไป (ค่าเฉลี่ย 3.16) เนื้อหาวิชาที่เรียนไม่สามารถใช้ปฏิบัติงานจริง (ค่าเฉลี่ย 3.06) และขาดการจัดลำดับเนื้อหาวิชาจากง่ายไปหายาก (ค่าเฉลี่ย 3.02) ตามลำดับ
3. ด้านผู้เรียน มีปัญหามากที่สุดคือ นักศึกษาไม่มีสมาธิและชอบคุยกับเพื่อนขณะเรียน (ค่าเฉลี่ย 3.31) รองลงมาคือนักศึกษาชอบลอกการบ้านเพื่อนเพื่อให้มีงานส่งทันตามกำหนด (ค่าเฉลี่ย 3.15) นักศึกษาไม่ใช้เวลาว่างศึกษาค้นคว้าในห้องสมุด (ค่าเฉลี่ย 3.07) และนักศึกษาไม่ใช้เวลาทบทวนบทเรียน (ค่าเฉลี่ย 2.88) ตามลำดับ

4. ด้านการประเมินผล มีปัญหามากที่สุดคือ ข้อสอบที่ใช้แต่ละครั้งยากเกินไป (ค่าเฉลี่ย 3.09) รองลงมาคือข้อสอบที่ใช้ไม่ครอบคลุมเนื้อหาวิชาที่เรียน (ค่าเฉลี่ย 2.78) การประเมินผลการเรียนแต่ละภาคเรียนล่าช้า (ค่าเฉลี่ย 2.77) และอาจารย์ไม่มีการอธิบายจุดมุ่งหมายและเกณฑ์การวัดผลให้ทราบก่อนเริ่มทำการสอน (ค่าเฉลี่ย 2.47) ตามลำดับ
5. ด้านอาจารย์ผู้สอน มีปัญหามากที่สุดคือ อาจารย์เข้าสอนและเลิกสอนไม่ตรงเวลา (ค่าเฉลี่ย 2.89) รองลงมาคืออาจารย์สอนโดยวิธีบรรยายอย่างเดียวทำให้นักเรียน (ค่าเฉลี่ย 2.89) อาจารย์บรรยายเนื้อหาวิชาเร็วเกินไป ผู้เรียนตามไม่ทัน (ค่าเฉลี่ย 2.73) และอาจารย์ไม่จัดสภาพบรรยากาศในห้องเรียนที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย 2.59) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ปัญหาการเรียนของนักศึกษาสาขาบริหารธุรกิจเกษตร

รายการปัญหา	ระดับของปัญหา		
	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
ด้านอุปกรณ์และสื่อการเรียน			
1. สื่ออุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอนไม่ทันสมัย	3.05	0.970	ปานกลาง
2. สภาพของสื่อและอุปกรณ์ไม่สามารถใช้งานได้เท่าที่ควร	3.01	1.150	ปานกลาง
3. คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตสำหรับค้นคว้าไม่เพียงพอ	2.99	1.080	ปานกลาง
4. ตำราสำหรับค้นคว้าในห้องสมุดไม่เพียงพอ	2.82	0.878	ปานกลาง
ด้านหลักสูตร			
1. เวลาที่ใช้ในการเรียนภาคทฤษฎีมีมากเกินไป	3.36	0.790	ปานกลาง
2. เนื้อหาวิชาที่เรียนเน้นการปฏิบัติน้อยเกินไป	3.16	0.829	ปานกลาง
3. เนื้อหาวิชาที่เรียนไม่สามารถใช้ปฏิบัติงานจริง	3.06	0.822	ปานกลาง
4. ขาดการจัดลำดับเนื้อหาวิชาจากง่ายไปหายาก	3.02	0.773	ปานกลาง
ด้านผู้เรียน			
1. นักศึกษาไม่มีสมาธิและชอบคุยกับเพื่อนขณะเรียน	3.31	1.110	ปานกลาง
2. นักศึกษาชอบลอกการบ้านเพื่อนเพื่อให้มีงานส่งทันตามกำหนด	3.15	0.941	ปานกลาง
3. นักศึกษาไม่ใช้เวลาว่างศึกษาค้นคว้าในห้องสมุด	3.07	0.968	ปานกลาง
4. นักศึกษาไม่ใช้เวลาในการทบทวนบทเรียน	2.88	0.969	ปานกลาง

ตารางที่ 2 (ต่อ)

รายการปัญหา	ระดับของปัญหา		
	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
ด้านการประเมินผล			
1. ข้อสอบที่ใช้แต่ละครั้งยากเกินไป	3.09	1.010	ปานกลาง
2. ข้อสอบที่ใช้ไม่ครอบคลุมเนื้อหาวิชาที่เรียน	2.78	0.952	ปานกลาง
3. การประเมินผลการเรียนแต่ละภาคเรียนล่าช้า	2.77	1.080	ปานกลาง
4. อาจารย์ไม่ได้ทำการวัดผล ประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ	2.69	0.876	ปานกลาง
ด้านอาจารย์ผู้สอน			
1. อาจารย์เข้าสอนและเลิกสอนไม่ตรงเวลา	2.89	0.877	ปานกลาง
2. อาจารย์สอนโดยวิธีบรรยายอย่างเดียวทำให้ง่วงนอน	2.89	0.973	ปานกลาง
3. อาจารย์บรรยายเนื้อหาวิชาเร็วเกินไป ผู้เรียนตามไม่ทัน	2.73	0.906	ปานกลาง
4. อาจารย์ไม่จัดสภาพบรรยากาศในห้องเรียนที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้	2.59	1.000	ปานกลาง

ส่วนการทดสอบสมมุติฐานมีดังต่อไปนี้

- ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนสาขาบริหารธุรกิจเกษตรในด้านหลักสูตร ด้านผู้เรียน ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียน และด้านการประเมินผลของนักศึกษา ที่มีเพศต่างกันโดยใช้ t-test สรุปได้ว่า นักศึกษามีความคิดเห็นต่อปัญหาไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ ...???
- ผลการทดสอบความแปรปรวนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนสาขาบริหารธุรกิจเกษตรในด้านหลักสูตร ด้านผู้เรียน ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียน และด้านการประเมินผลของนักศึกษาที่อยู่ชั้นปีต่างกัน โดยใช้ความแปรปรวนทางเดียว สรุปได้ว่า นักศึกษาแต่ละชั้นปีมีความเห็นต่อปัญหาไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยที่น่าเสนอ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ด้านหลักสูตร นักศึกษาสาขาธุรกิจเกษตรมีทัศนคติต่อปัญหาการเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความเฉลี่ยมากที่สุดสามอันดับแรกคือปัญหาเวลาที่ใช้ในการเรียนภาคทฤษฎีมีมากเกินไป รองลงมาคือเนื้อหาวิชาที่เรียนเน้นการปฏิบัติมากเกินไป และเนื้อหาวิชาที่เรียนไม่สามารถใช้ปฏิบัติงานจริงตามลำดับ ส่วนที่มีปัญหาน้อยที่สุดคือเนื้อหารายวิชาที่เรียนไม่สามารถนำไปศึกษาต่อได้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของปราณี ทรัพย์มี (2551 : 69) ได้ศึกษาปัญหาการเรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาช่างอุตสาหกรรม วิทยาลัยเทคนิคราชสีหราชรามตามทัศนคติของนักเรียนปรากฏว่า ปัญหาอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อที่มีความเฉลี่ยมากที่สุดสามอันดับแรกคือเนื้อหาวิชาแต่ละภาคเรียนไม่มีความต่อเนื่องกัน รายวิชาที่เปิดสอนสนองความต้องการของนักเรียนได้ไม่ครบถ้วน และเนื้อหาวิชาที่เรียนเน้นการปฏิบัติมากเกินไป ซึ่งสอดคล้องกับ จิตตชา นิลดำ (2542 : 41) พบว่าปัญหาในการเรียนของนิสิตปริญญาตรี ภาคสหบทหลักสูตรการบริหารธุรกิจบัณฑิต(ต่อเนื่อง 2 ปี) คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒด้านหลักสูตรอยู่ในระดับมาก ปัญหาเกิดขึ้นมีสาเหตุมาจากผู้เรียนไม่มีส่วนร่วมในการเลือกเรียนรายวิชาในหมวดวิชาเลือกเสรีตามความสนใจและตามความถนัด

2. ด้านผู้เรียน นักศึกษาสาขาธุรกิจเกษตรมีทัศนคติต่อปัญหาการเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยมากที่สุดสามอันดับแรกคือปัญหานักศึกษาไม่มีสมาธิและชอบคุยกับเพื่อน ขณะเรียน รองลงมาคือนักศึกษาชอบลอกการบ้านเพื่อนเพื่อให้มีงานส่งทันตามกำหนด และนักศึกษาไม่ใช้เวลาว่างศึกษาค้นคว้าในห้องสมุด ตามลำดับ ส่วนที่มีปัญหาน้อยที่สุดคือนักศึกษา ไม่พยายามปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนร่วมชั้นเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนิกันต์ สุขขจรกุล (2546 : 78) ได้ศึกษาปัญหาในการเรียนของนักเรียนระดับ(ปวช.) วิทยาลัยสารพัดช่างปราจีนบุรี พบว่านักเรียนมีปัญหาในการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง แต่รายข้อมีความเฉลี่ยมากที่สุดสามอันดับแรกคือผู้เรียนขาดทักษะในการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลทางด้านคอมพิวเตอร์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของปราณี ทรัพย์มี (2551 : 69) ได้ศึกษาปัญหาการเรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาช่างอุตสาหกรรม วิทยาลัยเทคนิคราชสีหราชรามตามทัศนคติของนักเรียนปรากฏว่า ด้านผู้เรียนพบว่า นักเรียนไม่ใช้เวลาว่างศึกษาค้นคว้าในห้องสมุด บ้างครั้งนักเรียนลอกการบ้านเพื่อนเพื่อให้มีงานส่งทันกำหนด และนักเรียนไม่ใช้เวลาในการทบทวนบทเรียน

3. ด้านอาจารย์ผู้สอน นักศึกษาสาขาธุรกิจเกษตรมีทัศนคติต่อปัญหาการเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยมากที่สุดสามอันดับแรกคือปัญหาอาจารย์เข้าสอนและเลิกสอนไม่ตรงเวลา และอาจารย์สอนโดยวิธีบรรยายอย่างเดียวทำให้นักเรียนเบื่อหน่าย รองลงมาคืออาจารย์บรรยายเนื้อหาวิชาเร็วเกินไป

ผู้เรียนตามไม่ทัน และอาจารย์ไม่จัดสภาพบรรยากาศในห้องเรียนที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ตามลำดับ ส่วนที่มีปัญหาที่น้อยสุดคืออาจารย์แต่งกายไม่สุภาพ เหมาะสมสอดคล้องกับปราชญ์ ทรัพย์มี (2551 : 69) ได้ศึกษาปัญหา การเรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาช่างอุตสาหกรรม วิทยาลัยเทคนิคราชสีหราชตามทัศนะของนักเรียน เมื่อพิจารณา ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อมีค่าเฉลี่ยมากเป็นอันดับแรกคือ ครูบรรยายเนื้อหาวิชาเร็วเกินไป ทำให้นักศึกษาตามไม่ทันและครูสอนโดยวิธีบรรยายอย่างเดียว ทำให้นักเรียน และสอดคล้องกับพัชราภรณ์ ยอดสุวรรณ (2547 : 56) ที่ได้ศึกษาปัญหาการเรียน ของนักเรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยอาชีวศึกษาจะเชิงเทรา พบว่ามีปัญหาการเรียนโดยรวมและรายข้ออยู่ระดับน้อย และยังคงสอดคล้องกับ มณีรัตน์ มีโกศ (2545 : 74) ที่ได้ศึกษาปัญหาการเรียนของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาการบัญชี วิทยาลัยอาชีวศึกษาเพชรบุรี พบว่ามีปัญหาการเรียนโดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้อมีปัญหายุ่งระดับน้อย ยกเว้นปัญหาระดับมากเกี่ยวกับผู้สอนบรรยายเนื้อหาในรายวิชาบัญชีเร็วเกินไป ทำให้นักเรียนตามไม่ทัน

4. ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียน นักศึกษาสาขาธุรกิจเกษตรมีทัศนะต่อปัญหาการเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยมากสามอันดับแรกคือปัญหาสื่ออุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอนไม่ทันสมัย รองลงมาคือสภาพของสื่อและอุปกรณ์ไม่สามารถใช้งานได้เท่าที่ควร และคอมพิวเตอร์และอินเตอร์เน็ตสำหรับค้นคว้าไม่เพียงพอ ตามลำดับ ส่วนที่มีปัญหาน้อยที่สุดคือจำนวนอุปกรณ์การสอนไม่เพียงพอกับจำนวนนักศึกษา สอดคล้องกับปราชญ์ ทรัพย์มี (2551 : 69) ได้ศึกษาปัญหาการเรียน หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาช่างอุตสาหกรรม วิทยาลัยเทคนิคราชสีหราชตามทัศนะของนักเรียน ปัญหาด้านอุปกรณ์และสื่อการเรียนเมื่อพิจารณาโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อมีค่าเฉลี่ยมากเป็นอันดับแรกคือคอมพิวเตอร์และอินเตอร์เน็ตในการศึกษาค้นคว้าไม่เพียงพอ เช่นเดียวกับการศึกษาของ จิตตชา นิลดำ (2542 : 60-61) พบว่าปัญหาในการเรียนของนิสิตปริญญาตรี ภาคสมทบหลักสูตรการบริหารธุรกิจบัณฑิต(ต่อเนื่อง2 ปี)คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านสื่อการเรียนการสอนที่อยู่ในระดับมาก โดยมีสาเหตุมาจากจำนวนสื่ออุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน เช่น คอมพิวเตอร์

5. ด้านการประเมินผล นักศึกษาศาสาธุกิจเกษตรมีทัศนคติต่อปัญหาการเรียนในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยมากสามอันดับแรกคือปัญหาข้อสอบที่ใช้แต่ละครั้งยากเกินไป รองลงมาคือข้อสอบที่ใช้ไม่ครอบคลุมเนื้อหาวิชาที่เรียน และการประเมินผลการเรียนแต่ละภาคเรียนล่าช้าตามลำดับ ส่วนที่มีปัญหาน้อยที่สุดคืออาจารย์มีการอธิบายจุดมุ่งหมายและเกณฑ์การวัดผลให้ทราบก่อนเริ่มทำการสอน สอดคล้องกับ ชนิกันต์ สุขขจรกุล (2547 : 77) ได้ศึกษาปัญหาการเรียนของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยสารพัดช่างปราจีนบุรี พบว่ามีปัญหาการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากคือ ผู้สอนควบคุมห้องสอบไม่รัดกุมทำให้มีการลอกข้อสอบ ซึ่งส่งผลให้การตัดเกรดขาดความยุติธรรมและไปสอดคล้องกับปราณี ทรัพย์มี (2551 : 69) ได้ศึกษาปัญหาการเรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาช่างอุตสาหกรรม วิทยาลัยเทคนิคราชสีหราชรามตามทัศนคติของครู ปัญหาด้านการประเมินผลเมื่อพิจารณาโดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากเป็นอันดับแรกคือ ครูไม่อธิบายจุดมุ่งหมายและเกณฑ์การวัดผลให้นักเรียนทราบก่อนเริ่มทำการสอน

6. ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนสาขาบริหารธุรกิจเกษตรในด้านหลักสูตร ด้านผู้เรียน ด้านผู้สอน ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียน และด้านการประเมินผลของนักศึกษาที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของปราณี ทรัพย์มี (2551 : 69)

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้และข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านหลักสูตรที่มีปัญหามากที่สุดคือเวลาที่ใช้ในการเรียนภาคทฤษฎีมีมากเกินไป รองลงมาคือเนื้อหาวิชาที่เรียนเน้นการปฏิบัติน้อยเกินไป จึงควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นให้ฝึกปฏิบัติมากขึ้น

1.2 ด้านผู้เรียนที่มีปัญหามากที่สุดคือปัญหานักศึกษาไม่มีสมาธิและชอบคุยกับเพื่อนขณะเรียน รองลงมาคือนักศึกษาชอบลอกการบ้านเพื่อนเพื่อให้มีงานส่งทันตามกำหนด จึงควรสร้างความตระหนักต่อความรับผิดชอบในการเรียน เสริมสร้างวินัยการรักการเรียนรู้ชอบศึกษาค้นคว้าตลอดชีวิต

1.3 ด้านอาจารย์ผู้สอนที่มีปัญหามากที่สุดคืออาจารย์เข้าสอนและเลิกสอนไม่ตรงเวลา และอาจารย์สอนโดยวิธีบรรยายอย่างเดียวทำให้ง่วงนอน รองลงมาคืออาจารย์บรรยายเนื้อหาวิชาเร็วเกินไป ผู้เรียนตามไม่ทัน สร้างความตระหนักและสร้างศรัทธาวิชาชีฟให้กับอาจารย์ผู้สอน รวมทั้งปรับหรือพัฒนาเทคนิคการสอนให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุขและสนุกไปกับการเรียนหนังสือ

1.4 ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียนที่มีปัญหามากที่สุดคืออุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอนไม่ทันสมัย รองลงมาคือสภาพของสื่อและอุปกรณ์ไม่สามารถใช้งานได้เท่าที่ควร จึงควรมีการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการจัดหาและงบสำหรับการบำรุงรักษา

1.5 ด้านการประเมินผลที่มีปัญหามากที่สุดคือปัญหาข้อสอบที่ใช้แต่ละครั้งยากเกินไป รองลงมาคือข้อสอบที่ใช้ไม่ครอบคลุมเนื้อหาวิชาที่เรียน ควรมีการอบรมพัฒนาอาจารย์ผู้สอนให้มีความรู้ความสามารถในการสร้างและพัฒนาแบบทดสอบให้มีคุณภาพ

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาระดับวิจัยที่ส่งผลให้การเรียนสาขาบริหารธุรกิจเกษตรประสบผลสำเร็จ

2.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียนของนักศึกษาสาขาบริหารธุรกิจเกษตร

2.3 ควรมีการประเมินหลักสูตรสาขาบริหารธุรกิจเกษตร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก อย่างน้อย 5 ปีต่อครั้ง

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *หลักสูตรการศึกษาระดับพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :

องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

กิตานันท์ มลิทอง. (2536). *เทคโนโลยีการศึกษาร่วมสมัย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: บริษัทเอ็ดิสันเพรส

โปรดักส์ จำกัด.

จรรยา ชูลาภ. (2545). *หลักสูตรการศึกษาระดับพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

- จิตตชา นิลดำ. (2542). ปัญหาในการเรียนของนิสิตปริญญาตรี ภาคสมทบหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต (ต่อเนื่อง 2 ปี). สารนิพนธ์ กศ.ม. (ธุรกิจศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชัยพฤกษ์ ดุลภาคไพศาล. (2546). ความต้องการการพัฒนาการสอนและปัญหาในการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ที่สอนวิชาช่างไฟฟ้ากำลังและช่างอิเล็กทรอนิกส์ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) ของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดกรมอาชีวศึกษาเขตการศึกษา 12. วิทยานิพนธ์ คุรุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมไฟฟ้าสื่อสาร. บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง.
- ชูชีพ เงินเส็ง. (2544). ปัญหาการเรียนการสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) สาขาวิชา ช่างยนต์ ตามความคิดเห็นของครูในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน เขตการศึกษา 1. วิทยานิพนธ์ คุรุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนอาชีวศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง.
- ฉำรง บัวศรี. (2532). ทฤษฎีหลักสูตรการออกแบบและการพัฒนา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
นิรมล ศตวุฒิ. (2543). การพัฒนาหลักสูตร ภาควิชาหลักสูตรและการสอนคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- นุสรา ตติไตรสกุล. (2545). ปัญหาการเรียนของนักศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ วิทยาลัยพัฒนวิชาการเซตุน. สารนิพนธ์ กศ.ม. (ธุรกิจศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปราณี ทรัพย์มี. (2551). ปัญหาการเรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาช่างอุตสาหกรรมตามทัศนะของนักเรียนและครู วิทยาลัยเทคนิคราชสีหราชราม. สารนิพนธ์ กศ.ม. (ธุรกิจศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปรียาพร วงศ์นุตรโรจน์. (2545). การจัดการและการบริหารอาชีวศึกษา. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริม กรุงเทพฯ
พรศรี โรจน์เมธี. (2542). ปัญหาการสอนของอาจารย์ผู้สอนวิชาบัญชี ระดับประกาศนียบัตรชั้นสูงสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- พิสมัย บัวอุไร. (2541). ปัญหาการเรียนของนักศึกษาในโครงการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลทั่วไป
โปรแกรมวิชาการจัดการทั่วไป ระดับปริญญาตรี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มณีรัตน์ มีโกศล. (2545). ปัญหาการเรียนของนักศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาการ
บัญชีวิทยาลัยอาชีวศึกษาเพชรบุรี. สารนิพนธ์ กศ.ม. (ธุรกิจศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิต
วิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ.
- วัลลภา เปรมจันทร์. (2546). ปัญหาการเรียนของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาวิชา
พลศึกษาเขตพูน. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เอกศักดิ์ บุตรลับ. (2537). ครูและการสอน. เพชรบุรี: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏเพชรบุรี.